

ఆ రం జ్యో తి

వసిష్ఠుని భార్య అరుంధతి, ఆమె అనార్యస్త్రీ మాలత అట్లా అని ఆర్యులన్నారుగానీ, అప్పటికి ఆనార్యులలో వర్ణ భేదంలేదు. ఆమెను వసిష్ఠుడు పెళ్ళాడాడు కానియెప్పుడూ వని, మీద వెళ్ళా వుండేవాడు లీడల్స్ కి నలహదారు ధర్మవధం చెప్పే వాడు యాగాలు చేయించేవాడు అలావని మీద వెళ్ళా వెనక్కు తిరిగి చూస్తే అరుంధతి తననే అనుసరించి వస్తూ కనబడేదట, పుతంబెట్టి వెళ్ళి పోతూ వెనక్కు చూస్తే మళ్ళా అనుసరించి వస్తూ కనబడింది మళ్ళా పుతం బెట్టాడు అలా నూరు సార్లు పుతం బెట్టినా నూట ఒకటవసారి ధగధగలాడుతూ తననను సరించే అరుంధతి కంటబడింది ఆవిధంగా అరుంధతి వసిష్ఠునితో నక్షత్ర మండలంలో చేరింది, సప్తర్షిమండలంలో యేటవాలుగా వున్న మూడు నక్షత్రాలలో మద్యనక్షత్రానికి తాకివుండివక్కగా మినుకు మినుకుమనేదే అరుంధతీ నక్షత్రం దానిని కనుగొనటం సులభంగాదు నిదానంగా చూస్తే కనబడుతుంది ఆరనిజోతి లాగా వుంటుంది,

అ అరుంధతీ దేవీ హరిశ్చంద్రుని భార్యకు పతికి తప్పితే మరెవరికీ కనబడని మంగళ సూత్రం తాడుకిగుచ్చి మెడలోవేసింది, హరిశ్చంద్రుడు షట్ చక్రవర్తులలో ఒకడు మొదటి వాడు హరిశ్చంద్రవల అని వరసమొదలౌతుంది. మాటనిలకడమీదనిఅబడి, కష్టాలపాలై, ఆడవుపాలై, భార్య భార్యబిడ్డలనమ్మి, తాను కటికావరికి అమ్ముడు పోయిబానిస అయి, కటికావరి అయినాడు. కొడుకు పాము కాటుకిపోయినాడు. భార్య కొడుకును తగలేయాలని కటికి వచ్చింది కటి సుంకం ఒకమాడ చాటెడు బియ్యం గుడ్డాయిచ్చి తగలేయా

అన్నాడు లేదన్నది బానిసనన్నది ఇబ్బందిపెట్టాడు, అప్పటికి తెలతెలవారుతున్నది లేదంటావే. మీల మీలమెరిసే మంగళ నూత్రమున్నదిగా దానినమ్మి తీసుకురా. నాకిళ్ళాల్సిన బియ్యం, గుడ్డా వదిలేస్తాలే మాడ నాయజమానకివ్వాలి. అనంగానే భార్య ఆకాడికావరి తన శర్త హంశ్చంద్రుడేనని గుర్తించింది? ఆవిధంగా కలుసుకుని గెలిచాడు.

ఈ అరుంధతీ దేవే, సీతాదేవి పంచవటి వచ్చినప్పుడు ఒక పుత్రరీయం బహుమనంగా యిచ్చింది, ఆపుత్రరీయం కప్పుకుంటే సీతాదేవి యెవరికీ కనబడదు. రావణాసురుడెత్తుక పోయింది మాయాసీతనే ఆమెవేరే అమ్మాయి ఋషికన్య హాని పెళ్ళాడాలని తపస్సు చేస్తుంటే రావణుడు వచ్చిచూసి తనతోరమ్మన్నాడు రానన్నది. పీడించి. మీదకి వచ్చాడు యోగాగ్ని కల్పించుటని కాలిపోతూ, నువ్వు స్త్రీలను అవమా నిస్తున్నావు స్త్రీ అవగాళక్తి నేనే వచ్చి, నీలంకనూ నిన్ను కల్పివేస్తాను అన్నాది కాలి దుంపగా అయి అక్కడేవున్నది. వానలకూ, యెండలకూ బుప్పవేసింది ఆజపస్థానానకే సీతారామ లక్షణులు వచ్చారు. అక్కడ సీతాదేవి రావణుని కంటబడింది. ఆనెనెత్తుకుపోవాలని పథకంవేశాడు మళ్ళావచ్చిచూస్తే ఋషి కన్యవేదవతి ధగధగలాడతూ కంటబడింది. తనతోరమ్మన్నా న్నాడు. వస్తున్నావద అన్నది ఆమె సీతాదేవి అనుకుని, రథంలో కూచో, అని యెత్తుకపోయాడు సీతాదేవి ఉత్తరీయం కప్పుకుని కనబడకుండానిలబడి యిదంతా చూసింది. ఆ అమ్మాయిని వారించాలని, రక్షించాలని ప్రయత్నించింది గానీ రథం ఆకాశంలో కెగిరిపోయింది విమానం లాగా ఉత్తరీయం తీసేస్తే తననూ యెత్తుక పోతాడని తీయలేదు పరుగెత్తుతూ

విలుస్తునే పున్నాది వ్యర్థమైంది, రావణుడు సీతాదేవే అరుస్తూ
 వస్తున్న దనుకున్నాడు. వేదవతి చూసింది. సీతాదేవిని పూర
 డించింది. రాముడొచ్చి నిన్నే రావణుడెత్తుక పోయాడనుకుని,
 లంకకువచ్చి రావణుని సంహరిస్తాడు నేను యోగాగ్నిలో కాలి
 పోతాను. అపుడునువ్వు రామునికి పుత్రరీయంలేకుండా కంట
 బడతావు నిన్ను అయోధ్యకుతీసికెళ్తాడు ఈరావణుడు చాలా
 మందిస్త్రీలని లానేయెత్తుకపోతున్నాడు నేనువీడి అంతంచూడా
 లని ప్రతిజ్ఞపట్టాను నీరూపంలో నీలో కలిసిపోతాను రాముడునా
 దైవము. నాకికవేరేయేమీలేదు, అంతా రామమయమే అని
 చేయిపూపుతూ వెళ్ళిపోయింది.

ఈ తరరామవతితంలో మళ్ళా యీపుత్రరీయం ప్రపక్తి
 వస్తుంది. సీతాదేవి ఆపుత్రరీయాన్ని అట్టిపెట్టుకునే పున్నది.
 సీతాదేవి శత్రువుదగ్గర వంటరిగా పున్నాదని నిందవిని సీతా
 పరిత్యాగం చేసి ప్రజాభిమానం పోంది ఆదర్శమానవుడు
 కావాలనుకున్నాడు రాముడు. సీతాదేవి తానే వెళ్ళిపోయింది
 గర్భిణీకుశలపులుగలిగారు వాల్మీకిచే వెంచబడ్డారు రాముడు
 సీతావియోగం తరించలేక అశ్వమేధం చేసి గుఱ్ఱాన్నివదిలితే
 అది వాల్మీకి ఆశ్రమం వేపు వచ్చింది కుశలపులు వడ్డుకున్నారు
 లక్షణుడు, తరతడు శతృస్నుడు ఓడిపోయారు. గుఱ్ఱంకోసం
 రాముడేవచ్చాడు గుఱ్ఱం యివ్వము అన్నారు పిల్లలు రాముడు
 విల్లందు కున్నాడు? పిల్లలూ విల్లుయొక్కపెట్టి, సీతలోకైక
 మాత జననియేని అని మొదలుపెట్టగానే, హా! సీతా! అని విలు
 వతిలేసి రాముడు నేలకూలి స్పృహకోయాడు హనుమవసే
 రామరామ రామసీతా అనితజవచేకారు పిల్లలు హనుమ

21

తన్నయుడైనాడు పిల్లలు వాడిని తాడుతో కట్టి తీసికెళ్లి తల్లికి చూపించారు.

హనుమా! రామచంద్రుడు తావున్నాడా? ఆనడిగింది సీతాదేవి హనుమ రాముని పరిస్థితి చెప్పాడు వాల్మీకివచ్చాడు అంతా రాముడున్న చోటుకి వెళ్లారు.

మాతా! సీతామాతా! నిచేతులతో సేదదీరిసేనే రాముడు లేస్తాడు. ఆయన అయోధ్యకుతిరిగి వెళ్లాలి వుపచారంచేయి. అన్నాడు వాల్మీకి.

కాని మహర్షి: రాముడు నన్ను పరిత్యజించటమేకాక, దేశబహిష్కరణ చేశాడు, తాకితేలేచి, దోషివై దేశనిర్యాసితు రాలివై కూడా నన్ను తాటుశావా? అని మరొక శిక్ష వేస్తాడేమో శత్రువుయింట వదిలెలుండి నిందబడ్డానని, రాజకీయనేరస్సు రాలినని శిక్షించాడు ఈమాటే నేరము మోపుతాడో. యేమి అనుభవించాల్సివున్నదో అన్నది;

ముందు రాముడు లేవాలి తెలివిరాలేదు. తర్వాత యే మంటాడూ యేమి శిక్ష విధిస్తాడని చూడాలి ముందులేవాలి మాత రాజుగడూ. అని ధైర్యమిచ్చాడు.

అది తండ్రి అజ్ఞలా తాచింది సీతాదేవికి అరుంధతి; కనసూయాదేవి యిచ్చిన శత్రురీయాలు కవ్వుటని రామునికే పరిచర్యచేసింది. రాముడులేవాడు.

ఈపులకలు సీతకాకితేనే కలుగుతాయి; సీతయిక్కడే యొక్కడో వుండివుండాలి. కంట పడవద్దు అనుకున్నదేమో పరిత్యజించినవాడికి కనపడ గూడదనుకున్నదేమో! సీతా?

పేమమయి; నన్ను నీవు అర్థం చేసుకోలేదు, నుప్పులేకుండా
 లంకనించి అయోధ్యకు తిరిగివచ్చానా ఆదర్శ వ్రాసుగాంపు
 డాలనీ వ్రాశాను రంజనగా పాలన చేయాలనీ చూశాను నేను
 నిన్ను అవమానించలేదు అనుమానించ లేదు పరిత్యజించలేదు.
 ఆరాధించాను. శ్వర్ణసీతనుచేసి నిత్యమూపూజించాను ఒకసారి
 రామునికి కనబడు నీరూపము మరలవగనా? నీరూపము! పావన
 చరితా! పావనీ! అని విలపించాడు.

చాల్మీకి సీతాదేవివేపు చూశాడు, సీతాదేవి ఉత్తరీయా
 లు తీసేసింది.

ఉత్తరీయమిచ్చింది అనసూయాదేవి అనీ, వంచవడి
 వదిలితే అతా రాజనమయమనే మోవమనీ, యెత్తుకుపోతారనే
 భద్రతకోసమిచ్చిందనీ పురాణగాథ అన్నీగాథలే

అనసూయాదేవి అత్రిమహర్షి భార్య త్రిమూర్తులను
 పాపలుగా మార్చినామె అత్రిమహర్షి గూడా నక్షత్రమండలం
 లో వున్నాడు కల్పంమారిసవ్వుడు సప్తర్షిమండలం మారు
 తుంది.

అరంజోతిని కాలేజీలో చూశాడు రమణ ఆమెదయాగుణం
 క్షమాగుణం, స్నేహభావం, సౌమ్యంగా వుండటం గమనిం
 చాడు ఉద్రేకిగాడు తొందరపాటూలేదు అత్యాశలేదని నోటీస్
 చేశాడు పెళ్లాడాలని తలంపువచ్చింది ఇంట్లో చేపితేయాటం
 బాంబు తెస్తున్నాను. అంటే చూసినట్టు చూశారు, తల్లిదండ్రులు
 చిన్నసైబు యాటంబాంబు అతని చేతిలోవున్నట్టు అదికింద
 వడేయగానే యిల్లంతా దట్టమైన నల్లని పొగ వ్యాపించి

యేమౌతుంది? మావాళ్ళదగ్గరేవున్నావు తెలివి తక్కువగా, మావాళ్ళ వద్దవుండమనటం లేదే నేను కాంట్రాక్ట్ వద్దతి మీద వెళ్తున్నానంటేగా, అక్కడే వుండబోవటం లేదు. ఓవేళ అటువంటి అవకాశంవస్తే నిన్నూ వెళ్లల్సి తీసికెళ్ళనా. ఓక్కడినే డబ్బంతా తినేస్తూ పురడి పోనా నిన్ను. సుఖపెట్టాలవేగా తెచ్చుకున్నదీ? అని హాస్యాలాడి నవ్వింది వెళ్ళిపోయాడు రమణ.

మూడేళ్ళకాంట్రాక్టు అయిదేళ్లకు పెంచారు గల్ఫ్ దేశీయులు మంచి ఆనెస్ట్ ఫెటో కర్మియన్ వంచనలేదు ద్రోహబుద్ధిలేదు చూపులకు బాగురటాడు. ఎక్స్ స్ట్రావక్కు గూడా చేస్తాడు. దానికివేడిగా డబ్బు చెల్లించమనడు. లాభాలు చూపాడు మంచి సలహాదారు అని గూడా గమనించి ఉద్యోగకాలం పొడిగించారు. అవినీతిని అతికట్టిగా దని సంతోషించి కలపుయిచ్చివంపారు.

రమణవచ్చి చూస్తే యెక్కడ వుంచివెళ్లాడో అక్కడలేదు దూరపుబంధువులనుండి కూపీలాగి కనుగొని వెళ్లాడు తీరావెళ్ళి చూస్తే వరిసరాణబాగాలేవు చిన్నయిల్లు దోడ్లోబావిలోతు కొళాయి నీరు రెగ్యులర్ గా వదలడు ఆచిన్న అద్దెయింటివరండాలోనే ఆపూ దూడా. వంచితం, పేదావాసన కోరింతదగ్గు అనే అంటువ్యాధి తాకింది పిల్లలకు. జ్వరం వాంతులూ యెప్పటి కప్పుడు వెలిబూడిదవల్లి వామీటింగ్ చీపిరితో అట్టమీదికి తీసేసి, నెలమీద డెట్టాల్ చల్లికడిగి యిల్లు బురింగా వుంచాలనీ, వక్కలు ఉత్తంగా వుంచాలనీ ట్రై చేస్తున్నది అరంజోతి టైం చాలక జాబ్ రిజైన్ చేసిందిట చాలాచిక్కెడి, వంటా, పిల్లలకు వచ్చం మందు తాగించటం దగ్గరకూచోటం చేస్తున్నది.

రమణమవసుకి నొప్పికలిగింది మంచి వైద్యునితెచ్చాడు. బూరుగుదూతి పరుపులు దిక్కు కొనితెచ్చి కొత్తదుప్పట్లుతెచ్చి మెత్తని వ్రక్కలువేసి, వడుకోబెట్టి దోమతెరలు కట్టాడు,

అవెందుకు కొన్నావుజోతి! పాలు పోయించుకుంటే సరి పోలా? అన్నాడు మెల్లిగా.

అవు నాది కాదు నేకొనలేదు నావస్థకజిన్ బ్రదర్ నన్ను చూసిపోదామని వస్తూ, తనువున్న పూళ్లదొంగతనాలు యెక్కువట, అవునూ దూడనూ గూడా వెంట తెచ్చాడు ఇక్కడ బావుంది చిన్నపిల్లలతో ఒక్కతెప్పు ఉన్నావు తోడుంటానని మరివెళ్లలేదు. వాడిని వంపివేయటం నాకు చేతగాలేదు. అన్న దివండురసం తీస్తూవంటింటో అటకమీద గడ్డిపేర్చావేం? పాములుచేరవూ? యెలుకలు రావూ? అదేంవని? అలా అడుగుతూవండురసం అందుకుని కొడుకును కూచోబెట్టి వండురసం తాగిస్తున్నాడు.

నేను పేర్చలేదు వద్దు అంటే నన్ను కేర్ చేయలేదు, మా ఆమ్మావచ్చింది, ఆమెవత్తాసు వలికింది గడ్డిధర పెరిగిపోతున్నదట, అందుకని స్టాక్ వుండాలిట అని వండు చెక్కలు పారేయటానికి వెళ్లింది జోతి.

అక్కడే యెందుకుండలేదూ, వేరుబడ్డావా? అక్కడే వుంటే మీ ఆమ్మేవండి పెట్టేదిగా ఇవేం తెలివితేటలూ? తెలివి గలదాని వనుకున్నాను సుమాజోతి పోనీ అదివదిలేద్దాం ఖర్చు లన్నీ నీవేనే దేరికి వేరుపడటూ? అని కూడా తిరిగాడు.

మీకు చెప్పినా అర్థంగాదు. తెల్లనివవన్నీ పొలు అనుకుంటారు. భూమి మీద పడంగానే ఆరురు శత్రువులూ అటాక్ చేస్తారు వారిని జయించలేని వాళ్లు యీ యీ అనూయలకు లోనై యిల్లు నరకం చేసి; మనుషుల్ని విడదీసి గెలబెస్తారు, విడిపోయివేరే వున్నా వుండవివ్యక వెంటబడి బాధించి అపమానిస్తారు. పాండవులను అడవులకుతోలి, అక్కడ సుఖంగా వుండనిచ్చారా ధార్త రాష్రీలూ, సైంధవుడు ద్రౌపదిని పట్టుకుపోవాలని మాడలేదూ కొత్తేమున్నదీ మీరు వెళ్లెప్పుడే నేను మీకు సున్నితంగా తెలియజెప్పితే, వినిపించుకోకండా వెళ్లిపోయారు అన్నది వంటకువమిస్తూ,

పరిగా అర్థంగాక రమణ జోతివకేచూశాడు,

రమణ మంచిపేరూ డబ్బూ! సంపాదించుకుని కాంట్రాక్టు ఉద్యోగం అయిపోగా తిరిగివచ్చి జిల్లా అధికారి అయి! జోతినీపిల్లన్నీ, తెచ్చి దగ్గరపెట్టుకున్నాడు పెద్దయిల్లు యెకరంస్థలం ఇంటికన్ని నైపులాపూల మొక్కలూ, కూరపాదులూ, క్రోటనూసా ఫలవృక్షాలూ, అరటి చెట్లూ, కొళాయిూ, బావి, యింటిముందు ఫౌంటెన్ నీళ్లు విరజిమ్ము తుంది నౌకరు వనిమనిషి వచ్చిపోయే బంధుకోటి వారికి ఘనమైన మర్యాదలు. ఉండుండి యిద్దరు వంటవాళ్లు పచ్చేవాళ్లు విందులు వినోదాలు ఫంక్షన్స్కి ఆహ్వానాలు వచ్చేవి.

రమణచాలా గర్వవడ్డాడు ఈజోతికెంత వైభవమబ్బిందో వావల్లగదా అనుకున్నాడు యెక్కడో నామరూపాలులేని స్త్రీ ఓనాడు వేడు యింతహోదా!

దుర్యోధనుడు కర్ణుని కిర్తిపాకిపోతుంటే,

... గురితే వాళ్లు గిజి : ... వడంకే కిర్తి పాకిపోతుంటే

యేమిటి వీడిగొప్ప నేనుగదా వీడికి అంగ రాజ్యమిచ్చి రాజునుచేసింది, నేనలా చేయకపోతే వీడిని సూతపుత్రా! రాధేయా అనే పిలుస్తూవుండేవారు అంగరాజా! అనే వారుకాదు అనుకున్నాడు.

కాలచక్రం గిరినతిరుగుతూనే వుంటుంది. ఓడలుబళ్లు బళ్లు ఓడలూ అపుతాయి కాలగర్భంలో యెన్నోవింతలు యెన్నో సామ్రాజ్యాలు

రమణ రికార్డుతెలిసిన వరాయిరాష్ట్రం వారు గౌరవ నలహా దారుగా ఉద్యోగమిచ్చి రమ్మన్నారు వాలా పొంగిపోయాడు రమణ.

జోతీ! నీవిక్కడేవుండు నేనుమళ్ళా యిక్కడికి వస్తామళ్ళా యింతవసతిగలయిలు దొరకకపోవచ్చు అని సంతోషంతో వెళ్ళి పోయాడు. రెండు సంవత్సరాలు వదిగెత్తిపోయాయి మళ్ళా కీ ఓడబూసంపా యించుకుని అదేవూసవచ్చి బ గ్గాకి వెళ్ళే జోతీలేదు ఇయగుపొతుగును వాఃఖ్చేసి జ్యోతివున్న యిల్ల కనుక్కోగలిగి యింటికిచేరాడు రమణ.

మర్యాదలందినై భోజనమైంది మంచం మీద వవ్వళించాడు. తాంబూలచర్యణం చేస్తూ నవ్వుతూ అన్నాడు.

జోతీ! పుంచినచోట వుండలేపూ? నువ్వు చేసినపనిగూడా బాగాలేదు మునువటి యింటమెనాకు లాయరు ద్వారా నోటీసచ్చింది నీభార్యా ఆరంజోతి నోటీస్ యివ్వకుండా మూడు నెలలు ముందే చెప్పకుండా అద్దెయివ్వకుండా యిల్లు ఖాళీచేసి

తాళం పెట్టి వెళ్ళిపోయింది నేను వెతికివట్టుకున్నాను కాని ఆరంజోతి ఆనెల అద్దెచెల్లించలేవన్నది. ఆమెతల్లిగాబోలు కంగ జేసుకుని, నానాదుర్భాషలాడి నన్ను గెంటేసింది జోతిబ్రదర్ గా బోలు దోడ్లోవన్నీ కోసుకెళ్ళాడు. అడుగూబాడుగూగోకి తీసి కెళ్ళాడు మీరునాకిస్తానని పామిస్ వేసినవిగూడా యెత్తుకు పోయాడు ఇంట్లోగానా బజానా సాగిస్తు, వేరేయెవర్ని అద్దెకు రానీయటం లేదు మూడునెలల అద్దెచెల్లించి యిల్లునాకు స్వాధీనం వేయనిచో కోర్టుద్వారా తగినచర్య తీసుకునే అధికారం నాకున్నది అని వల్లిస్తూపకాపకనవ్వాడు రమణ.

వంటింటో అన్నీ వడ్డించుకుని, తీరుబాటుగా భోజనం కానిస్తున్న పెద్దత్తగారు, అంటే జోతి మొదటి పెత్తల్లి, ఆనవ్వు ఆకథ వింటూనే పువ్వుది వంటింటి తలుపులు తీసేపున్నాయి భోజనంకానిచ్చి విస్తరిపారేసి చెయ్యికడుక్కుని, చెయ్యి కొంగుకు తుడుచుకుంటూ వచ్చింది. నిటారుగా నిలబడింది, నిండా ఆరడుగుల మనిషి బొద్దుగా పుంటుంది పెద్దకుంకుమ బొట్టు వట్టుచీరా రవికా వేతులకు వలకలమురుగులు రెండేసి.

అల్లుడా! నీకు పుస్తకజ్ఞానం తప్పితే లోకజ్ఞానంలేదేమో చదువులోదిట్టవేమో. వనివేసి చూవటంలో సమర్థుడనేమోగాని యింగితజ్ఞానం లేదేమో అయింటామె నువ్వు పొరుగురాష్ట్రం వుడాయించిన మూడు నెలలకే ప్రత్యక్షమైంది. నీకింతయిల్లం దుకూ ఖాళీవేయి అనినసపెట్టింది మరో అద్దెవాళ్ళను తెచ్చివాళ్లు పెద్దకుటుంబం, అద్దెగూడా యెక్కువేయిస్తామంటున్నారు అని తిష్టవేసి యాగి చేసింది, నేను నాచెల్లికూతురు, నేనున్న పూళ్లనే పున్నదని తెలిసిచూడవెళ్లితేయిదీ పరిస్థితి. నువ్వుతగినంత

డబ్బుపంపలేదెందుకనో నాకర్లుమానేశారు. పనిమనిషి కాన్పు
కెళ్ళిరాలేదు, మరోమనిషినీ పంపలేదు. ఆహవేవీ అంతా మా
అమ్మాయే శుభ్రంచేసి, మొక్కలకినీళ్లు పోయాల్సివచ్చింది,
పిల్లలు చిన్నవాళ్లైనా బడినించివస్తునే తల్లికిసాయపడేవాళ్లు
ఇంట్లో యేనుగంతయింటామె, యేనుగతిండి, రాత్రిళ్లు మర
చెంబుడుపాలు తాగేది డబ్బేదీ నువ్వీ వచ్చి వెళ్ళావా అల్లుడా!
నేనేచూడలేక యేమిటి అవస్థ అని జోజినీ పిల్లల్ని తెచ్చేసు
కున్నా ఇంతలోనువ్వు పంపినకాలేజీగాబోలు వచ్చి యింటామె
కిస్తానన్న వి యిచ్చేయమంటే జోజినోరు వెళ్ళబెట్టింది.

నాకు తెలియదే నాతో చెప్పలేదీ పోనీ ఉత్తరమన్నా
రాయలేదీ యేమిస్తానన్నారు యేమేమివ్యాలో ఉత్తరం ద్వారా
తెలియ జేయుచున్నా. అన్నది.

నేనే నువ్వు పంపిన వాడిని లాక్కెళ్ళా రెక్కబట్టుకుని
యేదీ కాగితం చూపమన్నా గడవంచె, డైనింగ్ బేబిల్ కాళ్లు
విరిగిన కుర్చీలు ఆరు అలాటిలిస్తుచూసి, అవి ఆయింట్లోనే
ఉన్నాయి మేము మోయగలమా? కూలీకిడబ్బేదీ మీఅమ్మాయి
వంటగిన్నెలు, గుడ్డలూ పిల్లల్ని తీసికెళ్ళాను. ఆవిదానివే మాట
మిగిలావో కోర్టుకిడుస్తా, అంటుండగా యింటామెలవ్వరొచ్చి
అంతట పోనీయండిబొమ్మగాదూ! దానికి హైవర్ బెన్చన్ వున్నది.
బి పి పున్నది మీమానాన మీరుండండిదాన్ని నేకంట్లో
చేస్తా దానిమొగుడు మంచంలో వున్నాడు. లేవలేదు దిగు
లుగావున్నది అని దాన్ని తోలుకెళ్ళాడు. నువ్వు పంపిన
దగుల్పాజీ నోరూ రెండోదీమూసుకుని, కళ్లు తేలేసి, దణ్ణం
పారేసి వెళ్ళిపోయాడు. అపూరించినట్లున్నదల్లుడా! అని నోటి
మీద చెయ్యెసుకుని నవ్వసాగింది.

రమణానవ్యాడు.

అది అద్దెవాళ్లనూ కానిచ్చింది, నీదగ్గర్నించి గుంజింది తెలివి అంటే దానిది అని విశ్రాంతి కోపం వెళ్ళినడవాలో చాప మీద వాలింది.

జోతి సోషల్ వర్కర్ గా, లై నెస్ క్లబ్ మెంబరు గా నైట్ స్కూల్ లో లెక్చరర్ గా పనిచేస్తున్నది, పిల్లవాడికి వరాయి రాష్ట్రాల్లో పెద్దచదువుల్లో సీట్లోస్తే వెళ్ళిపోయారు ఇద్దరు పిల్లలు ఉపకారవేతనంమీద విదేశాలు వెళ్లారు రమణనిపూల్ ఆఫీసర్ గా అమెరికా రమ్మని ఆహ్వానం వచ్చింది ఫైనార్స్ అకాడమీ ప్రెసిడెంట్ అయినాడు సాంస్కృతిక మార్పిడి వద్దతిమీద పిలిపించారు, అమెరికన్స్ భారతీయజానవదగాధన్ని నాటకనాట్య రూపాలలో చూపించాలిట ఒకబృందాన్ని వెంటబెట్టుకెళ్లాలి.

జోతి యీభవనం గవర్నో మెంటుది ఖాళీచేసి నాబదు లొచ్చే ఆయనకిచ్చేయాలి, రెండుగదులద్దెకు తీసుకున్నాను. సామాను వాటిలో సద్దిస్తాను. నిన్ను మావాళ్ళ దగ్గరదింపి వెళ్తాను, మొదట్లోయేదో సిల్లీ అప్ జెక్షన్స్ లేవదీశారుగానీ జోతి, యిప్పుడు మావాళ్లు వచ్చాత్తావవడ్డారు మా అమ్మకు మేనగోడలు వొతావుట నువ్వు. దాయాదులుగదూ తగాదాలు వచ్చి దూర మైనారుట మీ అమ్మదే తప్ప విడిపోవటానికి కారణయామే అన్నారు, మా అమ్మా నాన్నానూ. ధనహీనుడనీ, ఉద్యోగి కాదనీ, భూస్వామి అనీ తూస్కరించి, సంగీతంటిచరుగా వెళ్ళిపోయిందిట మీ అమ్మ మా అమ్మ దాయాది అన్నగారు పిల్లల్ని తానే పెంచాడట నువ్వుమావాళ్ళని గౌరవంగా చూస్తు, అనుకూలంగావుండాలి తలలోనాల్కలాగా మెలగాలి ఇన్నాళ్ళకు

అత్తవారు రానిచ్చారు. కోడలుస్టేటస్ యిచ్చారు అని గర్వ
వదాలి నుప్పు. ఆలాపూదరపెడుతూ ప్రయాణం కమ్మన్నాడు

అవన్నీ బాగున్నాయిగానండి నాకింకా ముసలితనం
రాలేదు, అన్నాది ముక్తసరిగా మీరులేకుండా మీయింట్లోనే
నుండటమేమిటి అర్థంలేని సలహా అన్నాది.

నిన్నెవరూ యేమీ చేయలేరు అని రెక్కబట్టుకు తీసికెళ్ళి
కారులో కూలేసి డ్రైవరుతో చెప్పాడు.

రైల్వోయెక్కించిరా. డిక్కిలో ఆమె పెట్టెలున్నాయి
రైలుపెట్టెలోపెట్టు అక్కడికి మావాళ్లు స్టేషన్కివస్తారు, ఇది
గోటికెట్టు అని అందించాడు డ్రైవరుకి.

యాడాది గిర్రున తిరిగింది. రమణ దిగ్వివయంగా
అన్నీ ముగించి, స్వదేశం, స్వంతపూరు, స్వంతయింటికి జోతి
కాళ్లకు నీళ్లచ్చి క్షేమమడిగి వెళ్లిపోయింది. పగలల్లా విదేశం
లోని పింతలూ వినోదాలూ. కబుర్లూ చుట్టా భోజనాలు
వ్రజెంటు యివ్వటంతో సరిపోయింది. జోతి యెక్కువగా
యెదుట బడలేదు నిద్రవేళ్ళేంది అయినా అందలేదు పగలల్లా
కళ్లతో వెళ్ళకితే యెదోవని చేస్తు అటుతిరిగి కనిపించింద
తలెత్తదు ఇటు తిరగదు.

విసుగేసి వక్కమీదినించి లేచిపోయివెళికాదు ఆవుల
కాలలో నులకమంచం మీదన్నది వీధి దీపం పడింది మనిషిని
చూసిలేచింది జోతి రమణ అశ్చర్యపోయాడు మంచం మీద
కూచుని అడిగాడు.

ఇక్కడవడుకున్నావేం జోతీ మేడమీద వడుకోటలేదూ,
నిలబడివున్న జోతినవుతూ అన్నది పాతివ్రత్యం పాది
స్తున్నా భర్త విదేశంలో వుంటే అసలు ఆచారప్రకారం నేల
మీద వడుకోవాలి,

వశువులు కుమ్మవూ? భయంవేయదూ పురుగులూ
యీగలూ దోమలూ కుట్టి రోగం రాదూ?

వశువులు కుమ్మవు అడిమనలాంటిదే ద్విపాత్తు అని
దయగా స్నేహంగావుంటాయి తోడు ఉంటాయి కీటకాలు నన్నె
మీచేయలేవు నాకు వాటివల్లరోగం రాదు నారక్తంలో రోగాన్నెది
తించే శక్తివున్నది నేనుయెడిరించ లేనిది మనుషుల్నే మేడ
మీద ఆర్యులు వవ్యశిస్తారు వశువులమధ్య అడివి మనుషులు
నిద్రిస్తారు అన్నది తలెత్తకుండా.

అడివి మసిషి అన్నానని దెప్పుతున్నది ఇన్ని రోజుల
తర్వాత యింటికి వస్తే యిదీ ఆదరమూ సత్కారమూ అని
విసుక్కుని లేచి పోయాడు రమణ.

మేడమీదికి పోదామని మెట్లగదిలో అడుగుంచాడు వె
మెట్టుమిదున్నమనిషి మెల్లిగా అడుగుతున్నాడు.

ఇవాళ దాన్ని పంపవా? యెవర్ని పంపుతా వివాళ ఓ
వట్టాన నాకు నద్రవట్టదు అది సోదరుని గొంతు,

రెండు మెట్లయెక్కి గొడవట్టుకునిలబడిన తల్లి అంటు
న్నది. ష్! అని నోటి మీద వేలుంచుకున్నది ఇవాళరాను

రాలేదు, తమ్ముడొచ్చాడా. నువ్వలా తెలివితక్కువగా మాట్లాడ
రాదు, గుంభనగా వుండాలి నేను దాన్ని యేదో మిషపెట్టి
పైకి వంపుతాలే తొందరపడకు నిద్రమాత్రవేసుకున్నావా?
రక్తపోటుకి మందు వేసుకున్నావా?

రమణ మెల్లిగా వెళ్లిపోయాడు.

మరునాడు జోతి దినచర్య గమనించాడు రమణ తలారా
స్నానం చేసి తలపిడవ వేసుకుని, తడిచీరా రవికతోయింటి
వని ఆందుకున్నది చాకలి వుతికి పిండిపెడిపోయిన బట్టలమీద
మళ్లా నీళ్ళుపోసి పిండి ఆరేసింది తోమి బోర్లించిన గిన్నెలు
చెంబులు వళ్లెలమీద నీళ్ళుపోసి కడిగి యింట్లో పెట్టింది. వం
టామెకన్నీ అందిస్తు, పప్పురుబ్బి యిచ్చింది భోజనాలయాక
యెంగిళ్ళు తీసి నేలకడిగి తుడిచి, వంటామె భోజనమయాక
గిన్నెలన్నీ దొడ్లో పెట్టి నీళ్ళుపోసింది. అప్పుడు వరండాలో
విస్తరిముందు కూచుని తింటున్నది,

యెదురుగావచ్చి నిలబడ్డాడు తలెత్తింది.

నలుగురితో తినవూ కోతీ!

మా అమ్మ మంచిదిగాదట మీకూ తెలుసు అందరిసర
సనకూచుని తిన వద్దు అన్నారు మీ అమ్మ అని తలవంచుకు
తినసాగింది.

అన్ని పన్నూ నువ్వు చేయట మెందుకూ?

చెప్పాగా మనుషుల నెదిరించ లేననీ ఆబలహీనతవల్లే
మీకు వశమైనాను పెద్దతాళ్ళు చెప్పినట్టు నడుచుకోవాలిట

అనుకూలంగా, వినయంగా, కలుపుగోలుతనంగా వుంటూ గౌరవంగా చూడాలని మీరు చెప్పివెళ్లారు వెంట తీసికెళ్లారా? తినటమై పోయింది. విస్తరి మడిచి వట్టుకులేచింది జోతి.

రమణను మళ్ల వదవీ హోదా వరించాయి, సమర్థతా నిజాయితీ స్నేహభావమే అలా తెచ్చిస్తాయి,

బెడ్ రూమ్ లో బెడ్ మీద పడుకుని చదువుకుంటున్నాడు. భోజనాలై నాయి మధ్యాన్నం దాటింది ఫాస్ తిరుగుతున్నది, కిటికీలోంచి మంచివెల్తురు వడుతున్నది మనపోచీన సంస్కృతి, శిల్పము గాంధారశిల్పము, హిందూసిలివి జేషన్ వాకిలికి మందమైన తెర అడ్డమున్నది గాలికి కదులుతున్నది

అవతల డాయింగ్ రూమ్ లోనించి మాటలు వినబడుతున్నాయి స్త్రీలకంఠలు

ఆరంజో మీరు ఒప్పకోవాల్సిందే మేము సన్నానించ తీర్మానించాము ప్రోగ్రామంకా నర్తయమైపోయింది ఆహ్వానాలు వెళ్లాయి.

బాగానే వుందిగానో ఫ్రెండ్స్ ఆసన్నానం వల్ల నాకు ఒరిగేదేమీ లేదు ఆయనలో జెలసి ప్రేకి తెచ్చిన దాన్ని అవుతాను అదీనాభయం, మీరంతా నన్ను గుర్తించారు చాలు డంబంగా ఆసన్నానమెందుకు అటువంటి సన్నావంకోసం యెదురు చూసే వారికిస్తే బాగుంటుంది అన్నది జోతి. ఒకగడ పరి స్త్రీ అంటున్నది. అవన్నీ పాతకాలపు భావాలు ఆరంజోతీ! మనకు మనమే వల్లసిటి యిచ్చుకోవాలి, మనల్ని వాళ్లు అడచి డ్డివుంచినట్టే మనమూ వాళ్ళని అణచివుంచాలి, అదే పుమన్

లిబ్ మువ్ మెంట్ ఇపుడు చాలా మహిళాసమాజాలు, సంఘాలు మువ్ మెంట్ నడుస్తున్నాయి రమణగారి సంగతి మేం చూస్తాంలే ముందునువ్వు నీ అంగీకారం యిచ్చేయాలి సన్నాన మయాక పోగ్రామ్ సౌందర్య ప్రదర్శన, అది వరిమళద్రవ్యా లూమై పూతలూ, అలంకారవస్తువుల వ్యాపారం చేసేవారు యేర్పాటుచేశారు, మేముగాదా. ఆసనవ్వంది,

అరంజోతి నవ్వంది, సరేవస్తాను మిమ్మల్ని చిన్న బుచ్చితే పుర్యాదపోయేట్టున్నది, అన్నది,

సాప్ట్ డ్రింక్స్ తాగి బిస్కెట్లు తిని వెళ్ళిపోయారు సభ్యు రాండుగ్.

మరునాడు పొద్దున తమ్మిదిగంట అకి కార్గలోవచ్చి రమణ నాహ్యానిస్తూ ఆహ్యాన వ్రతక అందించారు.

మీరు సాయంకాలం అయిదింటికి రెడిగావుండాలి. కారు తెచ్చి మేమే తీసికెళ్తాము. మేముసాటిస్త్రీని సన్నానింపదల చాము. తర్వాత బూటీ డెమాన్ స్టేషన్ తర్వాత బ్రహ్మర్షి వసిష్ట ఆనే చిత్రం చూపుతాము టీ భోజనం అన్నీ అక్కడే అన్నిసదుపాయలూ చూస్తాము న్యయంగా అనినవ్వి సభ్యు రాండుగ్ వెళ్ళిపోయారు.

యోదోపూలగుచ్చమిచ్చి,, నాలుగు మంచి ముక్కలు చెప్పి, వంసేస్తారని వూహిస్తూ సోఫాలోకూచూన్నాడు రమణ అతిధులు వచ్చిపోలునింపుతున్నారు.

హాలు అలంకరణే చాలాబావున్నది ఇద్దరమ్మాయిలు ఒకేయెత్తు ఒకేదుస్తులు, అందమైనతలకట్టు వేదికనెక్కి మైక్

ముందు నిలబడి, త్రియగా ప్రార్థనా గీతం పాడారు. మము
బోవవె దుర్గా! జననీ జగదంబా! ఆరెక్కస్ట్రా సున్నితంగా విని
పించింది.

అధ్యక్షురాలు, సభ్యులు, సెక్రెటరీ, ఆరంభోత్తి వేదికమీద
కుర్చీలలో కూచునివున్నారు వారి ముందు బల్లదానిమీద
జేబిల్ క్లాత్, పూలవాజు. అధ్యక్షురాలు లేచి వందనం చెప్పి
ప్రొగ్రామ్ చదివింది.

జోతిలేచి నిలబడి వక్కగావచ్చింది. ప్లాష్ బల్బ్స్ వెలగ
సాగాయి, పూలగుచ్చుమిచ్చారు, పూలదండవేశారు. మేరిమి
వట్టుచీరకప్పారు. దండ తీసిబల్ల మీదుంచింది, ఇద్దరు
స్టూడెంట్స్ వర్సాయిచ్చారు, సెక్రెటరీకిచ్చింది రెండుమాటలు
చెప్పి వందనం చేసి వెళ్ళి కూచున్నది.

ఒక సభ్యురాలు లేచి వేళ్ళిమైక్ ముందు నిలబడి చెప్పింది

మేము మాజోని గర్వంగా తలుచుకుని సన్నానించాము
సమర్థురాలైన సోషల్ వర్కర్ గుడ్ హౌస్ వైఫ్ గా మంచిపేరు
తెచ్చుకోబడేగాక ఓరిమి, సహనము సౌశీల్యము నిలుపు
కులటూ, ప్రాచీన సంస్కృతిని కాపాడుతూ వచ్చింది తమ
అవసరానికి వచ్చి తనను నొప్పించినా, దయను శాంతమును
కోల్పోలేదు, అటువంటి మనకి ప్రవృత్తికి గొప్ప సంస్కారం
కావాలి, సీతాదేవి గూడా చివరివరకూ భార్యననే గూర్తు సెట్టు
కున్నది, గాని చక్రవర్తితో సమాహుక్కులున్న వ్యభిచారిని అను
కోలేదు. అందుకే ఆరాధనీయురాలైంది ఆడర్న స్త్రీ అయింది,
ఆంతమాత్రాన చేతగానివారముగాము సత్యవంతుని పునర్జీవి

తుని చేసింది సావిత్రి. అంటే మందకొడిగా వున్నవానిని
 చైతన్య వంతుని చేసింది అని అర్థం పొండవులలోని పౌరు
 షాన్ని ప్రతిజ్ఞాపాలనను ప్రకటించింది ద్రౌపదే నలచక్రవర్తిని
 సేర్పుగా తెప్పించించి, నిశాకనుపోగోట్టి రాజ్యం గెలుచుకునేట్టు
 చేసింది దమయంతీదేవే మీకు కట్టకపోతే చాతకపోతే మమ్మల్ని
 మేమేగుర్తించుకుని సన్మానించుకోవాలి అనినవ్వి వెళ్ళిపోయింది

వేదికమీద వెలుగులో ఆరంభోత్తి దీవంలాగా వెలిగింది
 తానేలేచి నిలబడింది మైక్ ముందుంచారు, నేను ఆరంభోత్తి అనే
 స్త్రీని గౌరవింపారని అనుకోటం లేదు భారతీయస్త్రీ, ఆమెలోని
 స్త్రీత్వాన్ని గౌరవింపారని భావిస్తాను. అని వందనం చేసికూచు
 న్నది. వేడివేడికాఫీ రెండువేడిమసాలాగారెలు సర్వచేశారు
 హాలంతా నిండిపోయింది పాన్లుతిరుగుతున్నాయి వేదికభాళి
 అయింది. సహజసౌందర్యానికి, పరిమళ ద్రవ్యాలవాడకం
 వల్ల. అలంకారం చేసుకోటం వల్లా, సౌందర్యయోలా యిసుమ
 డిస్తుందో ప్రదర్శిస్తున్నారు. అంతేగాక అనాకారిని యెలా
 అందంగా చూపించవచ్చో మేకప్ ద్వారా చూపిస్తున్నారు.

రత్నాలు సహజంగా విలువైనవే కాని వానిసానవట్టితే
 రూపం తెప్పిస్తే. బంగారంలో పొదిగితే వాటి విలువ ఆందం
 యిసుమడిస్తుంది వదిలెట్టాతుంది. అలాగే శరీరవ్యాయామం
 వల్లా, డయట్ చూడటంవల్లా అలంకారం చేసుకోటంవల్లా పరి
 మళద్రవ్యాలువాడటంవల్ల, అందంయిసుమడిస్తుంది సంగీతం
 నేశ్యటం వల్ల, తీయని గొంతు, ఒడుగు, మొత్తదనం వస్తాయి
 ఆలాగే అలంకరించుకోటం గూడా ముఖ్యము అని చెప్తూ వాటిని
 వాడటంయెలాగో చేప్పేందుకు చూపేందుకూ నియమితమైన

ఒకసుందరి చెప్తూ చూపుతూ, అన్నది కనక ఆలంకారం చేసుకోటమనేది నిర్లక్ష్యం చేయరాదని మా అభియ్యయం అని నవ్వింది.

జోతిని వేదికమీదికి తెచ్చి ఆలంకార సామాగ్రివాడతూ కనుబొమలు దిద్దండి గోళ్లకురంగువేసింది రెప్పలమీదరంగు నన్ననికాటుకగీరలు రెడ్చీక్. శిరోజాలం కరణ. అరవేతిలో డిజైన్ పాదాలు గోళ్లకురంగు అందమైన హైహిల్స్ చీర అందంగాదిద్ది కుచ్చీల మీదరాళ్ళపిన్ను, పమిటపిపిన్ను నడిచి చూపించమని లేవదీసి వీపుతట్టింది ఆరంజోతి నవ్వావుకుంటు జుట్టు ఫానుగాలికి కదలగా, వయ్యారంగానడిచి చూపితే ముప్పైయేళ్ల యవ్వనిలాగా కన్పించింది సభికులలో అయిదో వరసలో వున్న రమణ ఆశ్చర్యపోయాడు.

నాజోతి అందగత్తె సొగసరి నేను గమనించలేదు, అనుకుంటుండగానే మైక్ ముందునిలబడి, జానవదగేయం పాడ సొగింజోతి తీయనిగొంతు అయిదునిమిషాలే నిమషంలో తివాసీ పరిచి వీణశృతి చేసి వుంచారు జోతినదానిముందు కూచోబెట్టి మైక్ వుంచారు. కృతివాయిించింది మరొకమ్మాయి వచ్చి కూచుని తాళం వేస్తూపాడింది. వాళ్ళిద్దరూ వెళ్ళిపోయారు వీణతీసేశారు ఒకమ్మాయి మైక్ పైకిలాగి చెప్పింది,

అంతానవ్వంగా జరిగింది. ప్రేక్షకులకు ధన్యవాదాలు, భోజనం తయారైంది వదిలేనునిమిషాలు విశ్రాంతి తీసుకుని రండి అన్నీ అమిర్చి వుంటాయి వళ్లెలలో పెట్టుకుతినాలి. అని వెళ్ళిపోయింది.

ఆరుబయట రమణ చుట్టూచేరారు. కొందరు స్త్రీలు మాట్లాడుతుంటే వింటూనిలబడ్డారు.

లోవలికెళ్లెప్పటికల్లాబల్లలవీధి వేడివదార్దాలున్నాయి
 శాకాహారము మాంసాహారము అనిరాసిన అట్టలుంచారుమధ్యలో
 అందమైన తెరవుంచారు వెట్లాగా వున్నాది. పళ్లెలుస్పూస్పూ
 మంచిస్త్రి గ్లాసులూ మెంబర్సే ఒక్కొక్కరు ఒక్కొక్కఐటమ్
 చేసితెచ్చారుట.

బాదంపల్వ గుమ్మడిముక్కల మురబ్బా ఫోర్కతోతీసి
 వడ్డించుకోవాలి దగ్గర్లోమనుషులుండి చూపిస్తారు ఐస్వాటర్
 బీదాల పళ్లెం.

బోజనం చాలా రుచిగావున్నది.

మళ్లా పదినిమిషాలు విశ్రాంతి.

స్పౌజక్టర్ స్కిన్ తయారౌతున్నాది ఫిల్మ్ చూడాలను
 కున్నావాళ్లు మూతులద్దుకుంటూ సోపాల్లోకూచుంటున్నారు.
 కొంతమంది వెళ్ళిపోతున్నారు. బైటికివచ్చి తమకార్లు చూసు
 కుంటున్నారు యొక్కుతున్నారు.

రమణినిలబడి ఆకాశంవంక చూశాడు. సద్దర్శిమండలం
 కంటబడింది అరుంధతీ నక్షత్రం కనబడుతుందేమోనని నిదా
 నంగాచూస్తున్నాడు క్లబ్ వంక చూస్తే నక్షత్రాలల్లనే మిల
 మిల మెరుస్తూ వన్నె వన్నె చీరలు. రకరకాల సూట్లు, ఫాషన్సు
 ఇంకా అనేకరకాల డ్రెస్సులు అలంకారాలు కనిపించాయి.
 కారునానుకు నిలబడి ఆరంజోతి కంటబడుతుందేమో కారులో
 యెక్కి చుక్కెళ్ళామని వేచిచూస్తున్నాడు రమణి.